

δήσεώς του, κατοπρίζεται εἰς τὴν μόνωσίν του. Ὅλοι αἱ δυνάμεις τοῦ ἐγωϊσμοῦ του δὲν ἐπαρκοῦν νὰ διατηρήσουν τὴν ὑπαρξίν του. Ἐνῶ ὁ δευτερος εὐχαριστεῖται νὰ παρατηρῇ γύρω του, νὰ εὐρύνῃ τὸ πάθος του διὰ τοῦ πάθους τῶν ἄλλων. Δὲν ἔχει ἀνάγκην συλλογισμῶν, εἶναι πεπεισμένος ὅτι ἔχει μέσα του ψυχὴν, ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτὴ τὸν καθιστᾷ ἐραστὴν ἢ ἐρωμένην τῶν ψυχῶν τῶν ἄλλων ἀνδρῶν, τῶν ἄλλων γυναικῶν αἱ ὁποῖαι κατοικοῦν τὴν Νεάπολιν καὶ ὅλον τὸν κόσμον. Αἰσθάνεται τόσῃ εὐχαρίστησιν νὰ βυθίζῃ τὴν ψυχὴν του εἰς τὴν παγκόσμιον ψυχὴν, ὅσον κόπον αἰσθάνεται νὰ συγκεντρώσῃ ἑαυτὸν ὁ ἄνθρωπος τοῦ Βορῶ.

Ἡ ἔννοια τῆς ψυχικῆς ἀδελφοσύνης πληροῖ ὅλον τὸ ἔργον τῆς γονίμου μυθιστοριογράφου Ματθίλδης Σεράο. Αὕτη δὲν προσπαθεῖ νὰ εἰσδύσῃ «εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ὄντων» μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν «ψυχὴν τῶν πραγμάτων». Αἰσθάνεται «πάλλυσαν τὴν ψυχὴν τῶν τόπων τοὺς ὁποῖους διασχίζει». Πρὸ τοῦ Νείλου καταλαμβάνεται ὑπὸ μεγάλης αἰσθηματικῆς συγκινήσεως, θέλει «νὰ ἐννοήσῃ τὸν ποταμὸν αὐτοῦ καὶ νὰ τὸν ἀγαπήσῃ». Τὸ δῶρον τοῦτο τῆς παγκοσμίου συμπαθείας, μὲ μεγάλην ποικιλίαν εἰς τὴν συγκίνησιν καὶ εἰς τὸν ἀνώτερον ἔρωτα τῆς ζωῆς, ἔκαμε τὴν Σεράο ζωγράφον ἀπαράμιλον τοῦ περιβαλλοντος. Τὸ ἔργον της εἶναι αὕτη ἡ Νεάπολις μὲ τὰ λαμπρά της καὶ ἐρειπωμένα ἀνάκτορα, μὲ τὰς πτωχὰς της συνοικίας καὶ τὰ ρυπαρά των ὑπόγεια, μὲ τὰ λα-

οβριθῇ της «bassi», ἡ Νεάπολις μὲ τὴν σχεδὸν ἀνατολικὴν της ποίησιν, τὰς δεισιδαιμονίας της, τὰς μυστικὰς της ἐταιρίας, τοὺς «καμορίστας» τοὺς παντοτε εἰσίμους διὰ τὸν φόνον, τοὺς ἐργατὰς της προθύμους διὰ τὴν ὁκνηρίαν, τοὺς θρησκομανεῖς της, τοὺς τοκογλύφους της.... Καὶ ἐπὶ ὅλου αὐτοῦ «τοῦ κρατήρος» μιᾷ περιπαθοῦς ἀνθρωπότητος καθὼς καὶ ἐπὶ τοῦ ἄλλου Βεζουβίου, βαρύνουν αἱ δριμύτητες ἡμιαφρικανικοῦ κλίματος, τὸ ὁποῖον ἀλληλοδιαδόχως κατευνάζει καὶ διαγείρει τὰ ζώδη ἔνστικτα. Εἶνε σχεδὸν ἀδύνατον νὰ γραψῇ κανεὶς μελέτην περὶ τῆς Νεαπολίτιδος μυθιστοριογράφου χωρὶς νὰ ἀναπολήσῃ τὴν Γεωργίαν Σάνδ. Ἰσως ἡ Γεωργία Σάνδ τοῦ «τέλματος τοῦ διαβόλου», ἔλαβε μερικὰς ἀπὸ ἐκείνας τὰς προφυλάξεις τῆς τέχνης αἱ ὁποῖαι ἐπέσυραν τὴν ἐκτίμησιν τοῦ Φλωμπέρ, καὶ τὰς ὁποίας ἡ Ματθίλδη Σεράο οὐδέποτε ἐγνώρισεν. Ἀλλ' εἰς ὁλόκληρον τὸ ἔργον τῆς Γεωργίας Σάνδ, διακρίνει κανεὶς εἰς σειρὰν ἀνταυγιῶν τὰς σκιαγραφίας ὅλων ἐκείνων οἱ ὁποῖοι στιγμιαίως ἐπέδρασαν εἰς τὸ πνεῦμα της.

Ἡ Ματθίλδη Σεράο ἀντιθέτως, δέχεται ἐντυπώσεις μόνον ἀπὸ τοὺς τόπους τοὺς ὁποῖους διέρχεται καὶ ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν αἰσθημάτων, καὶ ἀντιδρᾷ πρὸς αὐτὰς μὲ δύναμιν πρωτοτυπίας, τῆς ὁποίας οὐδεμία γυνὴ μυθιστοριογράφος μᾶς παρουσίασε μέχρι τοῦδε παράδειγμα.

Ἄλεξάνδρεϊα

Μετάφρασις

Π.Κ.Τ.

ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Τὸ βιβλίον τῆς Αὐτοκρατείας Ἑλισσάβετ. — Ἕλληνες ἀνθρωποφάγοι. — Αἱ φιλάνθρωποι Ἀθηναῖοι. — Ἀς χωρίσωμε ! — Ἡ Αὐτοκράτειρα Ταῖτου.

Αἱ ἀνθρωποφαγικαὶ τάσεις τῶν χειριστῶν τῆς Ἑλληνικῆς πέννας, πονθενὰ δὲν ἐξεδηλώθησαν τόσον καθαρά ὅσον εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Χρηστομάνου. Ὁ κ. Χρηστομάνος ἔπεσεν ἕνα πρωτὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ὡς βολὴς φωτεινῇ, ἀλλὰ καὶ σκορπίζουσα γύρω της ἀναστάτῳσιν. Ζητῶν ν' ἀναγεννήσῃ τὸ Ἑλληνι-

κὸν Θέατρον ἐπέρασεν ἕνα δρόμον τὸν ὁποῖον ἐστόλισεν ἀπὸ ἐχθρούς.

Ἀλλὰ τώρα ὁ Χρηστομάνος ἔβγαλε τὸ βιβλίον του. Δὲν θὰ ἀναλύσω τὸ βιβλίον διότι θὰ τὸ κάμῃ βέβαια αὐτὸ συνεργάτης σας εἰδικός. Θὰ περιορισθῶ εἰς τὸ γεγονός. Ἐβγαλε λοιπὸν ὁ Χρηστομάνος τὸ βιβλίον του καὶ

πρέπει πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ κοινοῦ νὰ ὁμολογήσω ὅτι τὸ βιβλίον αὐτὸ ἐπεριμένετο. Καὶ ὁ Χρηστομάνος ἔδωκεν εἰς τὸ ἔργον του ὅλην τὴν περίτεχνον πρωτοτυπίαν μὲ τὴν ὁποίαν ὁ καλλιτέχνης αὐτὸς σφραγίζει κάθε ἔργον του. Ἀπὸ τὸ ἐξώφυλλον, παρᾶξενον ἐξώφυλλον, μὲ γραμμὰς ἀρχαϊκὰς καὶ μὲ ἓνα φευγσλέον μονόγραμμα, ὡς τὴν τελευταίαν σελίδα, φαίνεται ὁ Χρηστομάνος. Ὑπὸ τὴν ἀπλότητα λανθάνει ἡ πλέον βασανιστικὴ ἐκδήλωσις. Ὁ ἐκδότης τοῦ βιβλίου βεβαιώνει ὅτι ὁ Χρηστομάνος ἔφθασε νὰ κάμῃ ἑβδομηντα δύο φορὰς τὴν διόρθωσιν μιᾶς σελίδος. Λέγουν ὅτι ὁ Φλωμπέρ εἰς τὴν « Κυρίαν Μποβαρὺ » μόλις ἔγραφε μίαν σελίδα τὴν ἡμέραν φροντίζων ὥστε νὰ μὴν ὑπάρχῃ δύο φορὰς ἡ ἰδίᾳ λέξις εἰς μίαν σελίδα. Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι ἔχομεν ἓνα Φλωμπέρ. Καὶ ὅμως ὁ Χρηστομάνος μοῦ παρεπονεῖτο χθὲς διὰ τὰ τυπογραφικὰ σφάλματα τὰ ὁποῖα ἔχει τὸ βιβλίον του.

Δὲν εἶναι γραμμένον εἰς κάθε διανοητικὸν ἄνθρωπον νὰ ζῇ καὶ χρόνον πολλὸν εἰς τὸ πλάϊ γυναικὸς διανοητικῆς, μὲ τὴν ὁποίαν νὰ συνεννοεῖται ἡ ψυχὴ του. Ἀκόμη περισσότερον δύσκολον εἶναι νὰ τύχῃ ἡ γυναῖκα αὐτὴ πλέουσα εἰς τὴν λάμψιν ἐνὸς θρόνου.

Εὐτυχὴς ἄνθρωπος ὁ Χρηστομάνος ἐπέτυχε ταυτοχρόνως καὶ τὰ δύο. Ἐζῆσε εἰς τὸ πλάϊ τῆς ποιητικωτέρας γυναικὸς καὶ τῆς ἰδανικωτέρας αὐτοκρατείας. Ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν σκιὰν ἐνὸς θρόνου διακριτικὴ ὅπως περνᾷ ἓνας ποιητῆς καὶ ἀθορύβως ὅπως περνᾷ μία ψυχὴ. Εἰς τὴν ὁμίχλην τοῦ Σέμπρου καὶ εἰς τὸ σελάγισμα τῶν φώτων τοῦ Ἀχιλλείου, ἔζησε τὴν ζωὴν πνυλιοῦ τὸ ὅποιον εἶναι τόσον σύντροφος τοῦ ἀνθρώπου, ὅσον ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀπλώνει τὸ χέρι του νὰ τὸ φοβήσῃ.

Τῆς σειρᾶς τῶν Λουδοβίκων τῆς Γαλλίας μᾶς ἔμειναν ἀφηγήσεις προσωπικαί, γραμμέναι ἀπὸ ὅλους ἐκείνους τοὺς εὐνοομένους ἀμφοτέρων τῶν φύλων, οἱ ὁποῖοι ἐθορύβησαν εἰς τὰς Βερσαλίας. Μόνον μία γυναῖκα ἡ δούκισσα τοῦ Σεβρεῖνι, κατῴρθωσε νὰ μᾶς δώσῃ τὴν ψυχὴν τῆς βασιλείας τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ'. Καὶ ὑπάρχουν οἱ νομίζοντες ὅτι ὅλη ἡ τεραστία βιβλιοπαραγωγή εἰς τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ἀφορμὴν ὁ Ναπολέων, δὲν ἀξίζει μίαν σελίδα τοῦ

ἀπλοῦ ἐκείνου ἱατροῦ Ροναγιέ ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ἱατρός, ἀλλὰ ἦτο καὶ ποιητής. Τῆς Αὐτοκρατείας Ἐλισάβετ ἡ ψυχὴ ζωγραφίζεται εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Χρηστομάνου.

Καὶ ὅμως ὁ Ἑλληνικὸς τύπος ἐτήρησε σιγὴν συναγρίδος διὰ τὸ βιβλίον αὐτό. Δύο ἐφημερίδες δῆθεν φιλολογικαί, ἄλλοτε ἐφημερίδες, τώρα δὲ ἐντιπα τιθέμενα ἀπλῶς εἰς κυκλοφορίαν, κατεκρεοῦργησαν τὸ βιβλίον καὶ ἔδωκαν ἀποσπάσματα ἀσύνδετα καὶ ἀσυνάρτητα. Εἰς τὰς ἄλλας διευθύνται καὶ συντάχεται ἐνθυμήθησαν τὸν Χρηστομάνον ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος εἶχε δυσανεστῆσιν καὶ ἐγκατέλειψαν τὸν Χρηστομάνον ποιητὴν ὁ ὁποῖος ἔθελγε. Καὶ μόνον ὁ ὑπογράφων τὰς γραμμὰς αὐτὰς, ἐχθρὸς ἀμειλικτος, εἶπεν ὅτι ἠσθάνετο διὰ τὸ βιβλίον αὐτὸ τὸ ὅποιον παντοῦ ἄλλου θὰ ἦτο φιλολογικὸν γεγονός σημασίας ἐξαιρετικῆς Ἀλλ' οἱ χειρισταὶ τῆς Ἑλληνικῆς πέννας εἶναι ἀνθρωποφάγοι. Ὁ Σκαρόν ἔλεγε διὰ τοὺς κληρικοὺς τῆς ἐποχῆς του ὅτι « ἀρκεῖ ἓνας ἄνθρωπος νὰ φορέσῃ ράσσον διὰ νὰ αἰσθανθῇ μέσα του ὁρμὰς σπαραγμοῦ ἀνθρωπίνης σαρκός ». Εἰς τὴν ἐποχὴν μας καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα φθάνει νὰ πάρῃ κανεὶς μίαν πένναν εἰς τὰ χέρια του διὰ νὰ μεγαλώσουν οἱ κυνόδοντές του ὅπως τοῦ κάρου.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δεινῆς αὐτῆς ἀλληλοφαγίας τὸ αἰσθάνονται καὶ οἱ χειρισταὶ τῆς Ἑλληνικῆς πέννας καὶ τὸ κοινόν. Οἱ πρῶτοι ἀντιλαμβάνονται πλέον καθαρά τὴν στασιμότητα τῆς παραγωγικῆς πνευματικῆς ἐργασίας. Τὸ κοινὸν ξεσυνειθίζει ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν περισσότερον νὰ διαβάζῃ. Ἡ ἐφημερίς ἐξάπλώνεται παντοῦ, καὶ καταλαμβάνει τὸν χάρτην τῆς Ἑλλάδος. Μία ἀπὸ τὰς πενταλέπτους ἐφημερίδας ἐπώλησε τὸν παρελθόντα μῆνα εἰς τὰς ἐπαρχίας τέσσαρας χιλιάδας φύλλα περισσότερα χωρὶς νὰ ἐλαττωθῇ καμμίας ἄλλης ἢ κυκλοφορία. Τέσσαρες χιλιάδες νέοι ἀγορασταὶ — διότι οἱ τέσσαρες χιλιάδες ἀγορασταὶ ἀντιπροσωπεύουν δέκα χιλιάδες ἀναγνώστας — προσετέθησαν. Ποῦ εὐρέθησαν αὐτοὶ; Μυστήριον. Ἀλλὰ εὐρέθησαν. Αὐτὸ εἶναι τὸ οὐσιώδες.

Ἡ ἐφημερίς λοιπὸν καταδιώκει ἀμειλίκτως πλέον τὸ βιβλίον καὶ ἡ συγγραφικὴ κίνησις ἐσταμάτησεν εἰς βαθμὸν ὁ ὁποῖος βεβαίως εἶναι δυσάρεστος. Δίδει ἡ ἐφημερίς ἐκτὸς τῆς καθα-

ρως δημοσιογραφικῆς ὕλης, δίδει δύο ἢ τρία μυθιστορήματα, ἓνα ἢ δύο ἀναγνώσματα, ποιηματάκι προωρισμένον νὰ συγκινήσῃ τὰς εὐαισθητοὺς δεσποινίδας, διήγημα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄτεχνον καὶ ἀνόητον, ἓνα ἢ δύο χρονογραφήματα. Τώρα μεταφράζονται φρικωδῶς καὶ τὰ χρονογραφήματα τοῦ Ἀρδουὲν καὶ τοῦ Μαρρέ. Διὰ μεταφράζονται αὐτὰ καὶ πρὸ πάντων διὰ κακομεταφράζονται; Εἶναι ξένα καὶ δὲν ἐνδιαφέρουν τὸν Ἕλληνα ἀναγνώστην. Ἀλλὰ ἡ ἐφημερίς ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ ὕλην. Αἱ στήλαι τῆς ἀνοίγονται καθ' ἡμέραν ὅπως ὁ πίθος τῶν Δαναίδων. Πρέπει τὸ πιθάρι νὰ γεμίσῃ. Καὶ γεμίζει. Ἀδιάφορον πῶς γεμίζει. Τὸ ποσὸν ἔχει σημασίαν ἐδῶ. Ἡ ποιότης δὲν ἐξετάζεται.

Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὴν τὴν πλημμύραν τῆς φιλολογικῆς — ποῦ ὁ Θεὸς νὰ τὴν κάμῃ φιλολογικὴν — ὕλης ποῦ σερβίζουν δύο φορὰς τὴν ἡμέραν αἱ ἐφημερίδες, τὸ βιβλίον δὲν εἰμποροῦσε νὰ ἔχῃ τύχην καὶ δὲν τὴν ἔχει. Ἐὰν οἷον κανεὶς ἓνα βλέμμα εἰς τοὺς καταλόγους τῶν ἐκδοτῶν τοῦ Κορομηλᾶ, τοῦ Βλαστοῦ, ἀκόμη καὶ τοῦ βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας» ἕως τὰ 1885 θὰ ἴδῃ ὅτι τακτικώτατα πεζογράφοι καὶ ποιηταὶ ἐδίδαν προϊόντα τῆς ἐργασίας των εἰς τὸ κοινὸν τὸ ὁποῖον ἠγόραζε μὲ τόσην προθυμίαν τὰ βιβλία, ὥστε αἱ ἐκδόσεις ἐξητλήθησαν.

Σήμερον φιλολογικὸς ἐκδότης δὲν ὑπάρχει. Ἐχομεν ἀκόμη πολλοὺς ἀπὸ τοὺς παλαιούς μας λογίους. Ἐκάμαμεν καὶ νέους εἰς τὸ μεταξύ. Ποῦ εἶναι ὅλων αὐτῶν τὰ βιβλία; Δὲν ὑπάρχουν. Ὁ Προβελέγγιος δὲν ἔχει ἐκδῶσιν τὰ ἔργα του. Ὁ Παλαμᾶς μόνις κατορθώνει ποῦ καὶ ποῦ νὰ ἐκδῶσιν ἓνα τόμον. Ὁ Ξενοπούλος δὲν θὰ ἐτύπωνε βιβλίον ἂν δὲν εἶχε τὴν ὑποστήριξιν τῆς «Διαπλάσεως τῶν Παίδων» εἰς τὴν ὁποίαν ἐργάζεται. Ὁ Νιρβάνας περιορίζεται εἰς ὀλιγοσέλιδα φυλλάδια. Ὁ Μαλακάσης δὲν συνεκέντρωσε τὰ ποιήματά του. Ὁ Ἀννινὸς ἀπὸ τὸ 1890 δὲν ἐπλησίασεν εἰς τὸ τυπογραφεῖον, ὁ Πολέμης τὸ ἴδιον, τὸ ἴδιον καὶ ὁ Σουρῆς. Καὶ οἱ νέοι; Αὐτοὶ τρέμουν πρὸ τῆς ἰδέας ὅτι θὰ ὑπογράψουν συνάλλαγμα πρὸς τὸν τυπογράφον, συνάλλαγμα τὸ ὁποῖον ἴσως δὲν κατορθωθεῖ νὰ πληρωθῇ καὶ τὸ ὁποῖον θὰ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν φυλακὴν.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι πέρυσιν εἴκοσι ἀπὸ ἡμᾶς ἐκάμαμε τὴν ἀπόπειραν νὰ δημοσιεύσωμεν τὰ διηγήματα τοῦ Παπαδιαμάντη. Μᾶς ἔθλιβεν ἡ ἰδέα ὅτι ἓνας Παπαδιαμάντης, ὁ ὁποῖος ἐσκόρπισε τὴν ὥραιάν, τὴν ἐξόχως Ἑλληνικὴν του ἐργασίαν παντοῦ, δὲν εἶχε συγκεντρωμένον εἰς ἓνα τόμον τὸ σπινθηροβόλημα τοῦ Ἑλληνικοῦ του ἐγκεφάλου. Καὶ ἔπειτα ἀπὸ σκέψεις καὶ διαβουλίαι ἐχωρίσθημεν χωρὶς νὰ δημοσιεύσωμεν οὔτε τὴν ἀγγελίαν. Εἴκοσι ἄνθρωποι δὲν εἶχαμεν κατορθώσῃ νὰ πείσωμεν ἓνα ἐκδότην νὰ ρισκοκινδυνεύσῃ χιλίων πεντακοσίων δραχμῶν ποσόν. Καὶ ὁ Παπαδιαμάντης μένει ἀνέκδοτος.

Ὅταν διεκηρύχθη εἰς τὸ Πανελλήνιον ὅτι ὁ Μαρασλῆς διαθέτει ποσὸν ἐπτακοσίων χιλιάδων φράγκων διὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς Μαρασλείου βιβλιοθήκης, ἐνομίσαμεν ὅτι ἐλύθη ἐπὶ τέλους τὸ ἐκδοτικὸν ζήτημα εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἶδατε ὅμως τί δρόμον ἐπῆρε ἡ βιβλιοθήκη ἐκείνη. Σοφοὶ διδάσκαλοι τοῦ Πανεπιστημίου μετέφρασαν πρὸς 50 φρ. χρ. τὸ τυπογραφικὸν φύλλον ὅλα τὰ ἀρχαιότερα καὶ ὀγκωδέστερα ἄχρηστα βιβλία τῆς Γερμανίας, τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας. Ἄν ἐξαιρέσῃ κανεὶς ἓνα τόμον τοῦ Σολωμοῦ τοῦ ὁποίου τὸν πρόλογον κατ' ἀπίστευτον συγκατάβασιν τῶν δασκάλων ἔγραψεν ὁ Παλαμᾶς, ἀμφιβάλλω ἂν εἰς τὴν ἀτελείωτον γραμμὴν τῶν τυπογραφικῶν φύλλων τῆς βιβλιοθήκης αὐτῆς ὑπάρχει ἀκόμη ἄλλο Ἑλληνικὸν βιβλίον.

Αἱ ἐφημερίδες μᾶς εἰδοποίησαν χθὲς ὅτι ὁ Βασιλεὺς δεχθεὶς εἰς ἀκρόασιν τὸν κ. Ἐλευθερουδάκη, ἰδιοκτήτην τοῦ Διεθνoῦς Βιβλιοπωλείου, τὸν ἠρώτησε πῶς πηγαίνει ἡ πνευματικὴ κίνησις τοῦ τόπου. Προφανῶς ἡ Μεγαλειότης του ἔκαμε τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν ἀπλῶς διὰ νὰ εὔρῃ κάποιαν ἀφορμὴν ὁμιλίας κατὰ τὰ τρία ἢ τέσσαρα λεπτά ποῦ θὰ διήρκει ἡ ἀκρόασις. Διότι ὁ διευθυντὴς τοῦ Βιβλιοπωλείου τὸ ὁποῖον φέρει ὅλα τὰ ξένα βιβλία καὶ δὲν ἔχει οὔτε ἓν Ἑλληνικόν, δὲν ἦτο ὁ κατάλληλος διὰ νὰ δώσῃ πληροφορίας περὶ τῆς πνευματικῆς κινήσεως τοῦ τόπου.

Ὁ κ. Ἐλευθερουδάκης θὰ ἠδύνατο ν' ἀπαντήσῃ ὅτι ὅλα τὰ Γαλλικὰ μυθιστορήματα, καὶ ἐκεῖνα ἀκόμη τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν καμμίαν ἀπολύτως ὑπόληψιν εἰς τὴν Γαλλίαν, κυκλοφοροῦν

εὐρύτατα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὅτι ὁ Πιερ Λοτι ἐξώδενυσεν εἰς τὰς Ἀθήνας τριακοσίας «*Απογοητευμένας*» αἱ ὁποῖαι μάλιστα παρηγγέλθησαν τηλεγραφικῶς. Ἐκτὸς ὀλίγων ὥραιων ἐξαιρέσεων ἢ ἀνωτέρα Ἀθηναϊκὴ κοινωνία καταγίνεται ἀκόμη εἰς τὸ νὰ χάφῃ μακαρίως ὅτι τῆς σερβίρει ἡ Γαλλικὴ φιλολογία, ἄνευ τῆς παραμικρᾶς διακρίσεως. Καὶ κανὲν δεῖγμα ἐνισχύσεως δὲν ἔρχεται ἀπὸ τὰ ὕψη. Ἀφ' ὅτου ὁ βασιλεὺς ἠκολούθησε πεζὸς τὴν κηδεῖαν τοῦ Ἀχιλλέως Παράσχου, ὡς ἐθνικοῦ ποιητοῦ, δὲν ἐνθυμούμεθα δεῖγμα ὑψηλῆς εὐνοίας πρὸς Ἑλληνα γράφοντα. Καὶ ὁμως χθὲς τὸ ἀπόγευμα εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Παρνασσοῦ, ἀσήμωτος Γάλλος λογογράφος ὁ κ. κόμης Μοντοζὸν, συνεκέντρωσε τὴν ἐκλεκτοτέραν Ἀθηναϊκὴν κοινωνίαν διὰ νὰ τῆς εἴπῃ κοινοτυπίας ἀφορητοὺς μὲ πέντε δραχμὰς εἴσοδον.

Εὐτυχῶς οἱ Ἕλληνες ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων, ἀπέναντι αὐτῆς τῆς στάσεως, ἐτήρησαν στάσιν ἀνάλογον. Σήμερον ὅλοι σχεδὸν εἶναι ἄνθρωποι κοσμικοὶ τέλειοι, καλοῦνται παντοῦ, εἰσέρχονται εἰς ὅλα τὰ σαλόνια, καὶ ὁμιλοῦν δι' ὅλα τὰ ἄλλα πράγματα, παρὰ διὰ τ' ἀφορῶντα τὴν τέχνην τῶν.

— Δὲν μᾶς ἀπαγγέλλετε καὶ τι; ἔλεγε πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν μία οἰκοδέσποινα εἰς ἓνα ἀπὸ τοὺς προσκεκλημένους τῆς, ἓνα ἀπὸ τοὺς μᾶλλον χαριτωμένους ποιητὰς μας.

— Δὲν βαρύνεσθε, εἶπεν ἐκεῖνος ὑψόνων ταὺς ὤμους. Εἶναι τόσο ὥραϊο τὸ τσάϊ σας! Περνοῦμε τόσο καλὰ ἐδῶ! Οἱ σίχοι θὰ ἐξαφανίζοντο μέσα εἰς αὐτὴν τὴν συντροφιά.

Καὶ τὸ ποίημα δὲν ἀπηγγέλθη

Ὑπάρχει καμμία ἐλπίς νὰ ἀλλάξουν οἱ καιροὶ, νὰ διορθωθοῦν τὰ πράγματα, νὰ γίνῃ ἡ μεταβολὴ ποῦ χρειάζεται περισσότερον εἰς τὸ κοινὸν παρὰ εἰς τοὺς γράφοντας; Κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ἀσφαλὴς προφήτης ἑνὸς τέτοιου μέλλοντος. Ὁ κόσμος πάει στὰ στραβά, λέγει κάποιος ὁ Σαίξπηρ. Ὁ Ἕλλην ἀναγνώστης πάει στὰ στραβώτερα. Ἡ ἐποχὴ μας παρουσιάζεται πτωχὴ εἰς πνεῦμα. Ἐκεῖνοι ποῦ τὸ ἔχουν τὸ κρατοῦν γιὰ τὸν ἑαυτὸν τῶν. Ἡ Ἑλληνικὴ ἀναγέννησις ἦλθε μὲ περισσοτέρας ἐλπίδας καὶ ἔδωκεν ὀλιγώτερα ἀποτελέσματα. Δὲν ὑπάρχει τίποτε ποῦ νὰ δίδῃ τὸν ἀκριβῆ χαρακτηρισμὸν

μῆς ἐποχῆς ὅσον ἡ πνευματικὴ τῆς παραγωγὴ καὶ ὑπάρχουν σήμερον οἱ διακηρύττοντες ὅτι καὶ ἀπὸ τὴν Γαλλικὴν ἐπανάστασιν σημαντικώτερον διὰ τὴν ἀνθρωπότητα εἶναι τὸ γεγονὸς τῆς ἐμφανίσεως τῶν Ἑγκυκλοπαιδιστῶν. Ὅπως δὴ ποτε Γαλλικὴ ἐπανάστασις χωρὶς τοὺς Ἑγκυκλοπαιδιστὰς δὲν θὰ ὑπῆρχε. Ἄς περιμένῃ λοιπὸν τὸ Ἑλληνικὸν κοινὸν ἡμέρας καλλιτέρας δι' αὐτὸ, διότι ἐπὶ τέλους οἱ γράφοντες τὸ ἐπῆραν ἀπόφασιν ὅτι γράφουν διὰ τὸν ἑαυτὸν τῶν.

Ἐν τῷ μεταξύ αἱ Ἀθηναὶ ἀπερροφήθησαν ἀπὸ τὴν φιλανθρωπίαν. Ὁ χειμὼν εἶναι ἢ κατ' ἐξοχὴν φιλάνθρωπος ἐποχὴ. Ὁ Πῶλ-Ἀδάμ ἔγραφε κάποτε μίαν ὥραιотάτην ἐντύπωσιν περὶ τοῦ χειμῶνος, ὁ ὁποῖος παρὰ τὴν γενικὴν πεποιθήσιν, εἶναι ἡ ὥραιότερα ἐποχὴ διὰ τοὺς πτωχοὺς. Ὅλοι τοὺς ἐνθυμοῦνται, τοὺς προστατεύουν, τοὺς στέλλουν δῶρα. Τὸ καλοκαίρι οἱ φιλάνθρωποι φεύγουν, πηγαίνουν εἰς τὰ λουτρά, εἰς τὰ παράλια, ταξιδεύουν, ἀλλάσσουν ἐντυπώσεις, ἔχουν τόσους πειρασμοὺς οἱ ὁποῖοι τοὺς κάμνουν νὰ λησμονήσουν τὸ καθῆκον τῆς φιλαλληλίας, τὸ κατ' ἐξοχὴν καθῆκον τοῦ αἰῶνος μας. Τὸ καλοκαίρι οἱ πτωχοὶ ἔχουν βέβαια ὀλιγωτέρας ἀνάγκας. Τὴν θέρμανσιν ἀναλαμβάνει ὁ βασιλεὺς ἢ ἡλιος καὶ ἡ τροφή εἶναι εὐθηνωτέρα καὶ ἡ στέγη εἶναι περισσότερον οἰκονομικὴ καὶ αἱ ἀσθένειαι ἀραιώτεραι καὶ οἱ Ἅγιοι δὲν εἶναι τόσον πυκνοὶ σύροντες μαζὴ τῶν ὑποχρεώσεις δώρων καὶ εὐωχιῶν. Ἀλλ' ὅπως δὴ ποτε ἔχουν ἀνάγκας οἱ πτωχοί. Καὶ αὐτὰς τὰς ἀνάγκας δὲν τὰς ἐνθυμοῦνται οἱ πλούσιοι ταξιδεύοντες εἰς τὰ χιονοσκεπῆ βουνὰ τῆς Ἑλβετίας ἢ τρέχοντες νὰ ἴδουν τὸν ἥλιον τοῦ μεσονυκτίου εἰς τὴν Νορβηγίαν.

Ἡ διευθύντρια ἑνὸς τῶν φιλανθρωπικῶν ἀσύλων τῶν Ἀθηνῶν χωρὶς νὰ διαβάσῃ τὸ ἄρθρον τοῦ Πῶλ-Ἀδάμ, μοῦ ἔλεγε προχθὲς ὅταν τὴν ἠρώτησα πῶς πηγαίνει τὸ ἄσυλόν τῆς.

— Τώρα τὸν χειμῶνα τὰ καταφέρνομε. Ἀλλὰ τὸ καλοκαίρι, εἶναι φορικτὴ ἡ κατάστασίς μας. Ἐδῶ μέσα ὅλοι εἰδόμεθα νὰ διαρκῇ ὁ χειμὼν τοῦλάχιστον ἕως τὸν Ἰούνιον.

Τώρα λοιπὸν ποῦ εἶναι χειμὼν ἀκόμη, εἶναι ἀφάνταστον τὸ τί γίνεται διὰ λόγους φιλανθρωπικοὺς εἰς τὰς Ἀθήνας. Οἱ ἄνθρωποι χορεύουν

διὰ λόγους φιланθρωπίας, ἀκούουν μουσικὴν διὰ λόγους φιланθρωπίας, πίνουν τσάϊ πικρὸν διὰ λόγους φιланθρωπίας, ψαρεύουν μέσα εἰς βαθύτατα καλάθια γεμισμένα μὲ πίτουρα, παίζουν εἰς τ' ἀλογάκια, κορτολογοῦν, φλερτάρουν, ἐρωτεύονται, ζηλεύουν, χωρίζουν καὶ ὑπανδρεύονται, ὅλα αὐτὰ χάριν τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης. Ἐπὶ ἓνα μῆνα τώρα δὲν παρέχεται ἡμέρα νὰ μὴ κινηθῇ μία χορδὴ τῆς φιλαλληλίας μας Κυρίαί καὶ δεσποινίδες στριφογυρίζουν παντοῦ, μοιράζονται εἰσιτήρια, σφίγγουν χέρια, γράφουν πυρετωδῶς, συνεννοοῦνται, πονοκεφαλοῦν, καταδιώκουν. Τέσσαρες χιλιάδες ἄνθρωποι—δὲν θὰ εἶναι βεβαίως περισσότεροι—πληρώνουν τὰ ἔξοδα αὐτῆς τῆς κινήσεως. Εἶναι οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι ποὺ εἰσέρχονται εἰς τὸ μπαζὰρ τοῦ Παρασσοῦ, χορεύουν χάριν τῶν Ἀνιάτων, ἀκούουν τραγοῦδια ὑπὲρ τῶν φθισικῶν, πίνουν τσάϊ ὑπὲρ τῶν ἀστέγων, παίζουν εἰς τ' ἀλογάκια ὑπὲρ τῶν προσφύγων, κάμνουν κόρτε ὑπὲρ τῶν κωφαλάων, φλερτάρουν ὑπὲρ τοῦ ὀφθαλμιατρείου. Ἡ ἀνθρωπίνη δυστυχία ὑπὸ ὅλας τῆς τὰς μορφῶς τοὺς καλεῖ εἰς ἀπολαύσεις, καὶ ποτὲ ἡ λύπη δὲν κατώρθωσε νὰ ἐνδυθῇ πλέον μυρωμένα φορέματα καὶ νὰ ὀπλισθῇ μὲ προκλητικώτερα μειδιάματα ἀπὸ τώρα. Ὑπάρχουν κυρίαί τὰς ὁποίας δὲν θὰ ἰδῇτε οὔτε εἰς κοσμικὰς σύγκεντρώσεις οὔτε εἰς τὸν χορὸν τῶν Ἀνακτόρων, οὔτε εἰς καμμίαν ἄλλην ἐορτὴν ἐπιδείξεως καὶ ὅμως θὰ τὰς ἰδῇτε νὰ γυρίζουν ἀκούραστοι εἰς ἓνα φιλανθρωπικὸν χορόν. Οἱ μαγειροῦπάλληλοι, ἔχοντες ταμεῖον βοηθείας διὰ τοὺς καθισταμένους ἀνικάνους ἐκ τῆς ἐργασίας θὰ χορεύουν μεθαύριον τὸ βράδυ μὲ τὴν κυρίαν τῶν ἡ ὁποία ὅλας τὰς ἄλλας ἡμέρας θὰ γκρινιάζῃ ὅτι τῆς κάμνουν ἄσχημα τὸ φαγητόν. Ἡ ἀπόλυτος δημοκρατικὴ ἰσότης δὲν κατωρθώθη πονθενὰ ἄλλοῦ τόσον τελεία ὅσον εἰς μίαν αἰθουσάν ὅπου χορεύει ἡ φιλανθρωπία. Ὑπάρχει ἡ εἰδικὴ παραγωγή «ὠραίων» δι' αὐτὰς τὰς περιστάσεις. Εἶναι αἱ «ὠραῖαι» αἱ ὁποῖαι «δὲν ἐβγήκαν ἀκόμη εἰς τὸν κόσμον» τὰ φυντανάκια τὰ ὁποῖα δὲν παρουσιάσθησαν εἰς τὸν χορὸν τῶν Ἀνακτόρων. Αὐτὰ θὰ τὰ ἰδῇτε εἰς τὴν αἶθουσαν τῆς φιλανθρωπίας. Εἰς ἓνα ἀπ' αὐτοὺς τοὺς χοροὺς οἱ ὁποῖοι τιμῶνται συχνὰ καὶ ἀπὸ τοὺς πρίγκηπας, μία πριγκήπισσα ἔχου-

σε μὲ νεαρὸν βαφέα, ὁ ὁποῖος δὲν ἦτο βέβαια τόσον φιλάνθρωπος ἂν δὲν ἦτο τόσον φιλόδοξος.

Εἰς τὴν κίνησιν αὐτὴν τὸ σύνθημα τὸ δίδει ἡ Βασιλικὴ οἰκογένεια. Ὅλα τὰ μέλη τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας ὄχι μόνον προστατεύουν καθένα ἀπὸ ἓνα ἢ δύο σωματεῖα ἀλλὰ καὶ πρωτοστατοῦν εἰς τὴν ἐνέργειαν ὑπὲρ αὐτῶν. Ἡ βασίλισσα εἶναι προστάτις τοῦ Πτωχοκομείου καὶ αὔριον θὰ συνεδριάξῃ μὲ τὰς κυρίας τῆς ἐπιτροπῆς διὰ τὴν διοργάνωσιν τῆς ἐορτῆς. Ἡ πριγκήπισσα Σοφία, προστατεύει τὸ συσσίτιον καὶ τὸ νοσοκομεῖον τῶν παιδῶν. Καὶ τὰ δύο ἔχουν φιλανθρωπικὰς ἐορτὰς αἱ ὁποῖαι ἂν δὲν ἔγιναν θὰ γίνον. Ἡ Μ. δούκισσα Μαρία ἐνδιαφέρεται διὰ τοὺς σταθμοὺς τῶν πρώτων βοηθειῶν, ὁ πρίγκηψ Γεώργιος διὰ τὸ Ὁρφανοτροφεῖον, ὅλοι οἱ ἄλλοι διὰ κατὰ τι. Ἡ νέα πριγκήπισσα Μαρία λέγεται ὅτι εἶναι ὑπὲρ τῆς δράσεως τῶν ὕψων. Ἀνῆκουσα εἰς περιβάλλον διανοητικὸν ἀγαπᾷ τὰς τέχνας, καὶ φαίνεται ὅτι ἔχει σκοπὸν νὰ πάρῃ ἄλλον δρόμον. Ἀρκετὰ ἐργάζεται διὰ τοὺς πάσχοντας ἡ Ἀθηναϊκὴ κοινωνία, τόσον ἀρκετὰ ὥστε καὶ κάποιον διαζύγιον ψιθυρίζεται ἔνεκα φιλανθρωπικῶν λόγων. Ὁ σύζυγος γνωστοτάτης Ἀθίδος κυρίας, ἡ ὁποία τὸν χειμῶνα ἀφιερώνεται ὁλόκληρος εἰς τὴν φιλανθρωπίαν ἀπελπισθεὶς νὰ τρώγῃ διαρκῶς μόνος του τὸ μεσημέρι καὶ νὰ στριφογυρίξῃ κάθε βράδυ εἰς αἰθούσας εἰς τὰς ὁποίας ἡ φιλανθρωπία ὀργιάζει, ἐπρόφερε τὴν τρομερὰν λέξιν τοῦ Σαρδοῦ «Ἄς χωρίσωμε!»

Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἔχομεν καὶ τὴν ἄλλην μορφήν τῆς φιλανθρωπίας, τὴν φιλανθρωπίαν ποῦ ὑπονομεύει θεμέλια οἰκῶν. Αὐτὴν τὴν φιλαλληλίαν δὲν θὰ τὴν ἦθελεν οὔτε ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς Ἰουδαίας.

Καὶ μία εἰδησις ἐνδιαφέρουσα τὸν Ἑλληνισμὸν τῆς Αἰγύπτου. Ἀπὸ χθὲς ἡ Αὐτοκρατορία Ταῖτοῦ μὲ τὰ μεγάλα Αἰθιοπικὰ μάτια, γεμάτα ἔκφρασιν, ἔργον τοῦ νεαροῦ καλλιτέχνου Γ. Προκοπίου καὶ δῶρον τοῦ ἐν Καίρῳ Ἑλλήνος κ. Κάγκον, ἀνήκει εἰς τὴν Ἑθνικὴν Πινακοθήκην τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ διευθυντὴς τῆς κ. Ἰακωβίδης, ἔκαμε ἔκθεσιν πλήρη ἐπαίνων ὑπὲρ τοῦ ἔργου, καὶ ἡ ἐπιτροπὴ τὴν ἐδέχθη ἐνθουσιωδῶς. Ἴδου μία ὠραία Ἑλληνικὴ ἐργασία ἐκτιμωμένη ὅσον τῆς ἀξίζει.